

Wang, J., & Fan, W. (2025). The effect of ChatGPT on students' learning performance, learning perception, and higher-order thinking: Insights from a meta-analysis. *Humanities and Social Sciences Communications*, 12, 621. <https://doi.org/10.1057/s41599-025-04787-y>

Xiao, J., Alibakhshi, G., Zamanpour, A., Zarei, M.A., Sherafat, S., & Behzadpoor, S.-F. (2024). How AI literacy affects students' educational attainment in online learning: Testing a structural equation model in higher education context. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 25(3), 179–198. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v25i3.7720>

Yang, Y., Zhang, Y., Sun, D., He, W., & Wei, Y. (2025). Navigating the landscape of AI literacy education: Insights from a decade of research (2014–2024). *Humanities and Social Sciences Communications*, 12, 374. <https://doi.org/10.1057/s41599-025-04583-8>

FTAXP 14.07.09

<https://doi.org/10.51889/2959-5762.2026.91.3.007>

С.Б.Коянбекова,^{1*} Б.Р.Оспанова²

¹Алматы технологиялық университеті, Алматы қ., Қазақстан

²Қазақ ұлттық аграрлық зерттеу университеті, Алматы қ., Қазақстан

ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ НЕГІЗІНДЕ СТУДЕНТТЕРГЕ ҚАЗАҚ ТІЛІН ИНТЕГРАЦИЯЛЫҚ ОҚЫТУДЫҢ СИНЕРГЕТИКАЛЫҚ МОДЕЛІ

Аңдатпа

Мақалада цифрлық білім беру технологияларын қолдану негізінде қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын интеграциялық оқытудың ғылыми-әдіснамалық негіздері қарастырылады. Зерттеудің мақсаты – цифрлық білім беру технологиялары жағдайында қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын пәнаралық консолидациялау нәтижелерін синергетикалық модельдеудің қажеттілігі мен мүмкіндіктерін анықтау. Зерттеу барысында ғылыми әдебиеттерді талдау, салыстыру, жүйелеу, модельдеу, индукция, дедукция және синергетикалық тәсіл қолданылды. Қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын оқытудың интеграциялық парадигмалары жүйеленіп, тілдік құбылыстардың цифрлық білім беру ортасындағы өзара байланысы талданды. Интерактивті оқыту әдістері, мультимедиялық ресурстар, цифрлық платформалар және жасанды интеллект мүмкіндіктерін пайдалану арқылы білім алушылардың тілдік, коммуникативтік және цифрлық құзыреттерін дамыту жолдары айқындалды. Зерттеу нәтижесінде қазақ тілінің экспрессивтік стилистикасын цифрлық білім беру технологиялары негізінде интеграциялық оқытудың синергетикалық моделі әзірленіп, оның құрылымдық компоненттері, педагогикалық шарттары және ғылыми-әдістемелік негіздері ұсынылды. Ұсынылған модель білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыруға, пәнаралық байланысты күшейтуге, коммуникативтік құзыреттілігін дамытуға және қазақ тілін оқытудың тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Түйін сөздер: педагогика, заманауи білім, қазақ тілі, цифрлық технология, пәнаралық консолидация, интеграциялық оқыту.

Коянбекова С.Б.,^{1*} Оспанова Б.Р.²

¹Алматинский технологический университет, г.Алматы, Казахстан

²Казахский национальный аграрный исследовательский университет,
г.Алматы, Казахстан

СИНЕРГЕТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ИНТЕГРИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ КАЗАХСКОМУ ЯЗЫКУ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЦИФРОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация

В статье рассматриваются научно-методологические основы интегрированного обучения выразительной стилистике казахского языка на основе применения цифровых образовательных технологий. Цель исследования заключается в определении необходимости и возможностей синергетического моделирования результатов междисциплинарной консолидации выразительной стилистики казахского языка в условиях цифровых образовательных технологий. В ходе исследования использованы методы анализа научной литературы, сравнения,

систематизации, моделирования, индукции, дедукции и синергетический подход. Систематизированы интеграционные парадигмы обучения выразительной стилистике казахского языка, проанализирована взаимосвязь языковых явлений в цифровой образовательной среде. Определены возможности развития языковой, коммуникативной и цифровой компетентностей обучающихся посредством использования интерактивных методов обучения, мультимедийных ресурсов, цифровых платформ и технологий искусственного интеллекта. В результате исследования разработана синергетическая модель интегрированного обучения выразительной стилистике казахского языка на основе цифровых образовательных технологий, представлены ее структурные компоненты, педагогические условия и научно-методические основы. Предложенная модель способствует повышению познавательной активности обучающихся, укреплению междисциплинарных связей, развитию коммуникативной компетентности и повышению эффективности обучения казахскому языку.

Ключевые слова: педагогика, современное образование, казахский язык, цифровые технологии, междисциплинарная консолидация, интеграционное обучение.

Koyanbekova S.,^{1*} Ospanova B. ²

¹ Almaty Technological University, Almaty, Kazakhstan

² Kazakh National Agrarian Research University, Almaty, Kazakhstan

A SYNERGETIC MODEL OF INTEGRATED KAZAKH LANGUAGE EDUCATION FOR UNIVERSITY STUDENTS USING DIGITAL EDUCATIONAL TECHNOLOGIES

Abstract

The article examines the scientific and methodological foundations of integrated teaching of the expressive stylistics of the Kazakh language based on the application of digital educational technologies. The aim of the study is to determine the necessity and possibilities of synergetic modeling of the results of the interdisciplinary consolidation of the expressive stylistics of the Kazakh language in the context of digital educational technologies. The research employed methods of scientific literature analysis, comparison, systematization, modeling, induction, deduction, and the synergetic approach. The study systematizes the integrative paradigms for teaching the expressive stylistics of the Kazakh language and analyzes the interrelationships of linguistic phenomena within the digital educational environment. The possibilities for developing students' linguistic, communicative, and digital competencies through the use of interactive teaching methods, multimedia resources, digital platforms, and artificial intelligence technologies are identified. As a result, a synergetic model of integrated teaching of the expressive stylistics of the Kazakh language based on digital educational technologies was developed, and its structural components, pedagogical conditions, and scientific and methodological foundations are presented. The proposed model contributes to enhancing students' cognitive activity, strengthening interdisciplinary connections, developing communicative competence, and improving the effectiveness of teaching the Kazakh language.

Keywords: pedagogy, modern education, kazakh language, digital technologies, interdisciplinary consolidation, integration training.

Қысқашы. Қазіргі кезеңде білім беру жүйесін цифрландыру педагогика ғылымының басым бағыттарының біріне айналып отыр. Цифрлық білім беру технологиялары оқытудың мазмұнын, әдістерін және ұйымдастыру формаларын жанартып, білім алушылардың танымдық белсенділігін, шығармашылық әлеуетін және цифрлық құзыреттерін дамытуға жағдай жасайды. Білім беру кеңістігіндегі мұндай өзгерістер оқу үдерісін дәстүрлі ақпарат беру шеңберінен шығарып, білім алушының өздігінен ізденуіне, ақпаратты талдауына, оны тәжірибеде қолдануына және әртүрлі коммуникативтік ортада еркін әрекет етуіне мүмкіндік береді. Осыған байланысты педагогикада пәнаралық ықпалдастыққа негізделген интеграциялық оқыту тәсілдерін ғылыми-әдіснамалық тұрғыдан негіздеу өзекті мәселе ретінде қарастырылады.

Қазақ тілін студенттеге оқытуда интеграциялық тәсілді қолдану тілдік білімді жеке пәндік шеңберде ғана емес, әдебиеттану, мәдениеттану, когнитивтік лингвистика, психология, педагогика және цифрлық технологиялармен өзара байланыста меңгертуге жол ашады. Мұндай бағыт білім алушылардың тілдік құбылыстарды кешенді қабылдауына, мәтіннің мазмұндық және стильдік ерекшеліктерін терең түсінуіне, сондай-ақ тілдік бірліктерді нақты қарым-қатынас жағдаяттарында орынды қолдануына ықпал етеді. Әсіресе қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын цифрлық білім беру технологияларымен ұштастыра оқыту тілдің эмоциялық-экспрессивтік, прагматикалық және коммуникативтік қызметтерін жүйелі меңгертудің тиімді жолдарының бірі болып табылады.

Экспрессивтік стилистика тілдік тұлғаның сөзді бейнелі, әсерлі және мағыналық реңкімен қолдану қабілетін қалыптастыруда маңызды орын алады. Бұл салада метафора, эпитет, теңеу, инверсия, бағалауыштық құрылымдар, эмоциялық бояуы бар тілдік бірліктер сияқты құралдар мәтіннің көркемдік, прагматикалық және коммуникативтік әсерін күшейтеді. Алайда аталған тілдік құралдарды тек теориялық сипатта түсіндіру білім алушының оларды толық меңгеруіне жеткіліксіз. Сондықтан экспрессивтік стилистиканы мультимедиялық мәтіндер, интерактивті тапсырмалар, цифрлық платформалар, онлайн талдау құралдары және жасанды интеллект мүмкіндіктері арқылы оқыту қазіргі білім беру талабына сәйкес келеді.

Соңғы жылдары цифрлық білім беру ресурстары, мультимедиялық платформалар және жасанды интеллект технологиялары оқу үдерісінің ажырамас бөлігіне айналды. Дегенмен қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын цифрлық білім беру технологиялары негізінде интеграциялық оқытудың ғылыми-әдіснамалық негіздері мен синергетикалық моделін қалыптастыру мәселесі әлі де жеткілікті деңгейде жүйеленбеген. Көп жағдайда цифрлық құралдар арқылы оқытуда қосымша ресурс ретінде ғана қарастырылып, олардың тілдік тұлғаны қалыптастырудағы, мәтінді экспрессивтік тұрғыдан талдаудағы, пәнаралық байланысты күшейтудегі және білім алушының коммуникативтік құзыреттілігін дамытудағы мүмкіндіктері толық ашылмай келеді. Осы жағдай қазақ тілін оқытуда экспрессивтік стилистиканы цифрлық ортада меңгертудің ғылыми-әдіснамалық негіздерін нақтылауды және оны синергетикалық модель арқылы жүйелеуді қажет етеді.

Зерттеу мәселесінің өзектілігі қазақ тілінің экспрессивтік стилистикасын студенттерге оқытудағы дәстүрлі әдістер мен цифрлық білім беру ортасының мүмкіндіктері арасындағы байланысты ғылыми тұрғыдан негіздеу қажеттілігінен туындайды. Бір жағынан, қазіргі білім беру жүйесі білім алушыдан цифрлық сауаттылықты, шығармашылық ойлауды және коммуникативтік икемділікті талап етеді. Екінші жағынан, қазақ тілін оқытуда экспрессивтік стилистиканың пәнаралық сипаты мен цифрлық технологиялар арқылы меңгерту жолдары толық әдістемелік жүйеге түсе қойған жоқ. Осы қарама-қайшылық зерттеу тақырыбының ғылыми маңызын айқындайды.

Зерттеудің мақсаты – цифрлық білім беру технологиялары негізінде студенттерге қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын интеграциялық оқытудың синергетикалық моделін әзірлеудің ғылыми-әдіснамалық негіздерін айқындау.

Зерттеу мақсатына сәйкес төмендегідей міндеттер қойылды:

- студенттерге интеграциялық оқыту парадигмасында қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын меңгертудің цифрлық әдістері мен құралдарын жүйелеу;
- студенттерге қазақ тілі экспрессивтік стилистикасының пәнаралық консолидациялануының ғылыми-әдіснамалық негіздерін айқындау;
- қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын интеграциялық оқытудың педагогикалық және лингводидактикалық мүмкіндіктерін негіздеу;
- цифрлық білім беру технологиялары негізінде интеграциялық оқытудың синергетикалық моделін әзірлеу және оның құрылымдық компоненттерін сипаттау.

Зерттеудің нысаны – цифрлық білім беру технологиялары жағдайындағы қазақ тілін оқыту үдерісі. Зерттеудің пәні – қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын интеграциялық оқытудың синергетикалық моделін қалыптастырудың ғылыми-әдіснамалық негіздері.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын цифрлық білім беру технологиялары негізінде интеграциялық оқытуға арналған синергетикалық модельдің әзірленуімен сипатталады. Зерттеу барысында аталған модельдің құрылымдық компоненттері, педагогикалық шарттары және ғылыми-әдіснамалық негіздері айқындалады. Сонымен қатар экспрессивтік стилистиканы меңгертуде цифрлық платформалар, мультимедиялық ресурстар және жасанды интеллект құралдарын қолданудың әдістемелік мүмкіндіктері жүйеленеді.

Зерттеудің теориялық маңызы қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын пәнаралық консолидациялау арқылы оқытудың ғылыми негіздерін толықтырумен байланысты. Ал практи-

калық маңызы ұсынылған синергетикалық модельді қазақ тілін оқытуда, цифрлық білім беру ресурстарын әзірлеуде, тілдік және коммуникативтік құзыреттілікті дамытуға бағытталған оқу тапсырмаларын құрастыруда қолдануға болатындығымен анықталады. Зерттеу нәтижелері цифрлық білім беру жағдайында қазақ тілін оқытудың мазмұнын жетілдіруге, оқу үдерісіне инновациялық технологияларды тиімді енгізуге және білім беру практикасына бейімделген интеграциялық оқыту моделін ұсынуға негіз болады.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын студенттерге цифрлық білім беру технологиялары негізінде интеграциялық оқытудың ғылыми-әдіснамалық негіздерін айқындауға бағытталды. Зерттеу материалдары ретінде қазақ тілінің экспрессивтік стилистикасына, лингводидактикаға, цифрлық педагогикаға, интеграциялық оқытуға және синергетикалық тәсілге қатысты ғылыми еңбектер, оқу бағдарламалары, оқу-әдістемелік кешендер, цифрлық білім беру ресурстары, мультимедиялық материалдар, көркем мәтіндер мен медиамагнитофондық алынды.

Зерттеу барысында теориялық және әдіснамалық талдау, салыстыру, жүйелеу, жинақтау, индукция, дедукция, абстракциялау және модельдеу әдістері қолданылды. Ғылыми әдебиеттерді талдау арқылы экспрессивтік стилистиканы оқытудың лингвистикалық, педагогикалық және әдістемелік негіздері анықталды. Салыстыру әдісі цифрлық білім беру технологиялары мен дәстүрлі оқыту тәсілдерінің мүмкіндіктерін өзара саралауға қолданылды. Жүйелеу және жинақтау әдістері қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын пәнаралық байланыста оқытудың негізгі бағыттарын айқындауға мүмкіндік берді.

Зерттеуде синергетикалық тәсіл білім беру үдерісін ашық, динамикалық және өзара ықпалдасатын жүйе ретінде қарастыруға негіз болды. Бұл тәсіл қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын лингвистика, педагогика, мәдениеттану, психология және цифрлық технологиялармен өзара байланыста талдауға мүмкіндік берді. Модельдеу әдісі цифрлық білім беру технологиялары негізінде интеграциялық оқытудың синергетикалық моделін құру және оның құрылымдық компоненттерін сипаттау үшін пайдаланылды.

Материалдарды талдау барысында экспрессивтік стилистиканың тілдік құралдары, олардың мәтіндегі эмоциялық-экспрессивтік және прагматикалық қызметі, сондай-ақ цифрлық ортада оларды меңгертудің әдістемелік мүмкіндіктері қарастырылды. Зерттеу нәтижелері сапалық талдау, салыстырмалы саралау және ғылыми тұжырымдарды жүйелеу негізінде қорытындыланды.

Нәтижелер мен талқылау. Кешенді ғылым салаларының өзге ғылымдармен кіріктіріліп, әдіснамалық ұстанымдар кешенінің технологиялық құралдармен өзара ықпалдасуын қамтамасыз ете отырып, білім алушының когнитивтік қабілетін дамытады және бәсекеге қабілетті тұлға қалыптастыруға бағытталады. Сондықтан, цифрлық технологияларды пайдалана отырып, қазақ тілін оқытуда тілдік білімді интеграциялық қырынан ғылыми негізде талдаудың маңыздылығын көрсетеді.

Осыған орай цифрлық технология арқылы білім беруде инновациялық әдістерді қолдану өзекті. Ғалымдардың еңбектерінде күрделі жүйелердің заңдылықтарын зерттейтін синергетика құбылысы тілдік жүйелердегі динамикалық, көпқабатты өзара ықпалдасқан құрылым болып табылады. Бұл үрдіс тілдегі бірліктердің, мәтіндегі құрылымдарды, коммуникациялардың өзара консолидациялануын түсіндіреді. Осыған орай, қазақ тілін синергетикалық модельдеуді талдасак, оқытудағы дәстүрлі әдістерді инновациямен ұштастырып, цифрлық білім беру жүйесінде тілдік құбылыстарды жіті зерттеудің мүмкіндіктерін анықтайды.

Зерттеушілердің пайымдауларында, қазіргі білім беруде цифрлық технологияларды пайдалану оқытудың мазмұндық сапасын арттырып, білім алушының сыни, аналитикалық ойлау және шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. Сонымен қатар синергетикалық тәсіл тілдік білімді күрделі ашық жүйе ретінде қарастырып, оқыту үдерісінде өзін-өзі ұйымдастыру, бейімделу және өзара әрекеттесу механизмдерін айқындауға мүмкіндік береді.

Тілді меңгертуде цифрлық білім беру платформаларының және интерактивті технологиялардың инновациялық форматтары қалыптастырылып, тілді оқытумен кіріктірілуде. Мұндай

әдістер онлайн, мультимедиялық ресурстар, жасанды интеллектке негізделген оқу құралдарына бейімделіп, білім алушылардың тілдік құзыреттілігін қалыптастыруға ерекше ықпал етеді.

Цифрлық технологияға байланысты тұжырымдарды қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын интеграциялық оқыту парадигмаларында жүйелей отырып, синергетикалық модельдеумен сабақтастыру қазіргі таңда өзекті. Себебі педагогикалық парадигмада қазақ тілі экспрессивтік стилистикасының пәнаралық байланыстағы ақыл-ой өрісін талдау, ғылымдар тоғысындағы әр пәнге тән тілдік ерекшеліктерді анықтап, цифрлық технологияға енгізу аса маңызды. Жалпы экспрессия құбылысын зерделесек, тілдің барлық ғылымдармен астасуындағы кешенді сипаттары анықталып, әрбір ғылымдағы табиғатын тереңінен зерттеу, синергетикалық модельдеу мүмкіндіктері бар.

Синергетика теориясының негізін қалаушы неміс ғалымы Г. Хакен күрделі жүйелердің дамуында өзін-өзі ұйымдастыру құбылысының ерекше рөл атқаратынын атап көрсетеді. Ғалымның тұжырымында, кез келген ашық жүйеде оның элементтерінің өзара әрекеттесуі нәтижесінде жаңа құрылымдар қалыптасады. Бұл қағида білім беру жүйесіне де қатысты, өйткені оқыту үдерісі білім алушы, оқытушы және ақпараттық ортаның өзара ықпалы арқылы жүзеге асатын көпқырлы жүйе болып табылады. Синергетикалық тәсілде негізгі түсінік «синергия» ұғымы. Г.Хакеннің айтуынша: «Синергетика – бұл өзара әрекеттестіктің біріккен ұжымдық әсері» (Хакен Г., 1985. – 419 с.) Синергетикалық әдістің білім беру жүйесіндегі орны Г.Хакеннің зерттеуінде тереңінен қарастырылады. Ғалым бұл мәселенің өзектілігін теориялық тұрғыдан түсіндіріп, жүйедегі элементтердің өзара әрекеттесуі арқылы жаңа құрылымдар пайда болатынын дәйектейді. Ғалымның тұжырымында, кез келген ашық жүйе динамикалық дамуға бейім және оның дамуы жүйе компоненттерінің өзара ықпалы арқылы жүзеге асады. (Хакен Г., 1985. – 419 с.)

Пайымдалған қағида білім беру жүйесінде оқыту үдерісін анықтап, білім беру ортасындағы өзара әрекет, білім алушы, оқытушының қатысуымен іске асатын күрделі жүйе. Грек тілінен аударғанда «synergeia» «келісілген өзара әрекеттестік», «ынтымақтастық» дегенді білдіреді. (Словарь иностранных слов 1988.- 608с)

Білім беру саласында аталған әдісті жүйелі зерттеген В.И. Буданов синергетика білім беруде пәнаралық байланыстарды нығайта отырып, интеграциялық оқытудың моделін қалыптастыратынына тоқталады. Бұдан байқайтынымыз синергетикалық әдіс білім берудің динамикалық әрі өзін-өзі дамытатын жүйе екеніне назар аудартады. (Буданов В.И., 2008 – 240 с.)

Сонымен қатар, білім беру үрдісіндегі синергетиканың цифрлық технологиядағы күрделі жүйелердегі сипаты өзара байланыс жаңа сапалық деңгейдің қалыптасуына ықпал етеді. (Берман Н.Д. К 2017.) Талданған идеялар білім беру жүйесін инновациямен ұштастырып, цифрлық технологияларды енгізудің теориялық негізін құрайды.

Зерттеліп отырған тақырыбымызға байланысты цифрлық технологияның тілді оқытудағы мүмкіндіктері Е.С.Полат талдауында цифрлық білім беру ортасы білім алушылардың танымдық белсенділігін арттырып, оқыту үдерісін интерактивті сипатта ұйымдастыруға мүмкіндік беретіні атап көрсетіледі. (Полат Е.С., 2010. – 272 с.) Ақпараттық технологиялар негізінде білім беру мазмұны білім алушылардың жеке жұмыс істеу қабілетін дамытады.

Цифрлық білім беру технологияларын зерттеуші В.П.Беспалько оқытуды технологияландыру білім берудің мазмұндық сапасын арттырудың басты шарттарының бірі екенін көрсетіп, білім берудегі технологиялар педагогикалық мақсатқа бағытталған жүйе ретінде қарастырылуы тиіс деп тұжырымдайды. (Беспалько В.П., 1989. – 192 с.)

Заманауи білім беру траекториясы постнеклассикалық ғылымның қағидаттарын ашық және күрделі жүйе ретінде қарастырады. Осы бағытты зерттеуші ғалымдар Г. Хакен мен И. Пригожиннің іргелі еңбектері кейінгі зерттеулерге негіз болады. Г. Хакен енгізген синергетика теориясы өзін-өзі ұйымдастыру заңдылықтарымен ықпалдасып, пәнаралық байланысты талдауға мүмкіндік береді. Ғалымның «иерархиялық тұрақсыздық» тұжырымы білім берудегі пәнаралық интеграцияны ақпарат алмасу ғана емес, мазмұндық сапалық деңгейге өтуімен сипаттайды.

«Диссипативті құрылымдар» мен «хаостан реттілікке» өту теориясының негізін қалаған И. Пригожин оқу үдерісіндегі білімнің фрагменттілігін жоюдың мета-әдіснамасын ұсынды. (Берман Н.Д. К 2017.) Бұл теорияда пәнаралық байланыстарды модельдеудің когнитивтік жүйедегі тепе-теңдіктен интеллектуалды әлеуетке айналуын көздейді.

Педагогика ғылымында синергетикалық әдісті дамытқан В.Г. Буданов білім берудегі «синергетикалық карта» жасауды ұсынды. Ғалымның пайымдауынша, цифрлық технологиялар ақпараттық катализатор қызметін атқарады. Цифрлық технологияларды пайдалану пәнаралық байланыстарды модельдеу білімнің «бифуркация нүктелерінде» білім алушыға көпнұсқалы траекториялар ұсынуға мүмкіндік береді. (Буданов В.И., 2008. – 240 с.)

Ал С.Пейперт пен Р.Майердің зерттеулерінде цифрлық ортаның когнитивтік архитектурасы талданады. С.Пейперт компьютерлік модельдеуді сараптап, «пәнаралық білім құрастырушы» ретінде сипаттаса, Р.Майер мультимедиялық оқытудың синергетикалық ықпалын дәлелдеді. Зерттеулер нәтижесі цифрлық технологиялардағы пәнаралық байланыстардың визуалды және жүйелеу тиімділігін анықтап берді. (Mayer R. E., 2009. – 314 p.)

Әлемдік ғылымдағы зерттеулерде синергетикалық модельденуіндегі цифрлық технологиялардың маңыздылығы болашақтағы зерттеулердің қажеттілігін айқындайды. Еңбектерді талдасак, цифрлық технологиялар және пәнаралық байланыстардағы синтез ретінде білім алушының функционалдық сауаттылығымен қатар, біртұтас әлемдік бейнесін қалыптастырып, күрделі лингво-когнитивтік жүйе құрайды. (Бузаубакова К.Д., Амирова А.С., Маковецкая А.А., 2022. – 314 б.)

Педагогикадағы синергетиканы зерттеген ғалымдардың барлығы білім беру жүйесін синергетикамен тікелей ықпалдастыру интеграциялық моделі қалыптастырудағы мүмкіндіктерді атап өтеді. Яғни, синергетикалық әдіс білім беру мазмұнындағы пәнаралық байланысты қарқынды дамытып, білім алушылардың сыни ойлау, проблема қою, шешім қабылдау қабілетін, танымдық белсенділігін арттырып, білім мазмұнын интеграциялайды.

Сондықтан тілдік бірліктердің эмоциялық, бейнелік әсер ету қызметін зерттейтін экспрессивтік стилистиканың пәнаралық байланыста синергетикалық модельденуі өзекті ғылыми бағыт. Қазақ тіл білімінде экспрессияны зерттеген ғалым М. Балақаев тілдің стилистикалық жүйесі сөйлеудің әсерлілігі мен көркемдігін арттыратын маңызды құрал екенін атап көрсетеді. Ғалымның пайымдауында, экспрессивтік құралдар тілдің коммуникативтік қызметін күшейтіп, сөйлеудің эмоционалдық реңкін айқындайды. (Балақаев М., Жанпейісов Е., Томанов М., Манасбаев Б., 1974. – 240 б) Аталған тұжырымда экспрессивтік стилистика ғылымы мен цифрлық оқыту үрдісінде мәтіндік талдау және контекстік зерттеудің маңыздылығы анықталады.

Педагогика ғылымында Я.А.Коменскийдің еңбектерінің маңызы ерекше. Ол интеграциялық оқытудағы теориялық тұжырымдардың негіздерін қалыптастырды. Зерттеуші оқытудың көрнекілік, жүйелілік және табиғатқа сәйкестік қағидаларын негіздей отырып, білім алушының қабылдау әрекетін белсенді етудің қажеттігін атап көрсеткен. (Коменский, Я.А., 1982.) Заманауи педагогикадағы цифрлық технологиялар бұл ұстанымдарды жанаша деңгейде жүзеге асыралы. Мәселен, мультимедиялық ресурстар, визуалды контенттер, интерактивті платформалар, цифрлық мәтіндер, экспрессивтік стилистиканы оқытуда тіліміздегі құралдардың эмоцияналды-экспрессивтік сипатын терең түсіндіруге ықпал етеді.

Тіл мен ойлаудың өзара байланысын зерттеген Л.Выготскийдің психологиялық-педагогикалық теориялары да қазіргі интеграциялық оқыту моделінің ғылыми негіздерінің бірі болып табылады. Ғалымның «жақын даму аймағы» теориясы білім алушының танымдық әрекетін ұйымдастыруда оқытушы мен білім беру ортасының жетекші рөл атқаратынын дәлелдейді. (Выготский, Л. С., 1999. –352с). Бұл тұжырым цифрлық педагогика жағдайында ерекше мәнге ие. Себебі электронды платформалар, жасанды интеллект элементтері, онлайн тапсырмалар мен интерактивті жаттығулар білім алушылардың өздігінен ізденуіне, мәтінді интерпретациялауына және экспрессивтік бірліктердің қызметін терең талдауына ықпал етеді.

Интеграциялық оқыту мәселесін Дж.Дьюи педагогикалық тәжірибемен байланыста қарастырып, білім беру үдерісіндегі өмірлік ұстанымдармен ұштасқанда тиімді нәтижеге жеткізетінін дәлелдеген. (Дьюи, Дж. 2000. – 384 с.)

Зерттеушінің бұл көзқарасы қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын оқытуда айрықша маңызға ие. Себебі қазіргі цифрлық кеңістікте білім алушылар теориялық біліммен ғана шектелмей, әлеуметтік желілердегі мәтіндерді, цифрлық коммуникация парадигмаларын және медиа ақпараттарды сауатты талдай алады. Бұл функционалдық сауаттылықты арттырып, экспрессивтік құралдарды коммуникативтік жағдаяттарда нақты қолдану мүмкіндіктерін арттырады. Б.Блум білім алушының танымдық әрекеттерін сатылай дамытуды өзінің таксономиялық жүйесінде кешінде қарастырған. (Блум, Б., 1956)

Ғалым танымдық үдерістегі білу, түсіну, қолдану, талдау, жинақтау және бағалау кезеңдерін жүйелі көрсетеді. Ұсынылған модель экспрессивтік стилистиканы цифрлық технологиялар бойынша оқытудағы тиімділігін көрсетеді. Мысалы, білім алушылар ең алдымен тілдік бірліктерді танып, кейіннен олардың экспрессивтік қызметін талдай алады, мәтіндерге интерпретация жасап, цифрлық платформаларда шығармашылық жұмыстарды орындайды.

Белгілі ғалым Р.Сыздық ұлттық тіліміздегі экспрессивтік стилистика мәселесін тереңінен зерттей отырып, сөздің эстетикалық қызметін, көркемдік мүмкіндіктерін, мәтіндегі бейнелілік құралдардың қолданылуын ғылыми негіздеген. Ғалым пайымдауында экспрессивтік құралдар авторлық ойды күшейтіп, мәтіннің көркемдік әсерін арттыруға қызмет етеді. (Сыздық Р., 2005. – 272 б.) Бұл пікірге сүйенсек, экспрессивтік стилистиканы цифрлық оқытуда пәнаралық консолидациялау тілдік бірліктердің құрылымдық ғана емес, прагматикалық, эстетикалық қызметін де қарастыру керек.

Әлемдік зерттеулердегі пікірлермен қатар, отандық педагог ғалымдардың еңбектерінде қазақ тіл білімінің тілдік құрылымы антропоэктік, интеграциялық тұрғыдан қарастырылады. Мәселен, Ф.Ш.Оразбаева тіл үйретуді коммуникативтік жүйе бойынша қарастырып, қатысымдық әдістің маңыздылығын анықтайды. Ғалым тілдік қатынастың бірнеше компоненттерін мәтін, мәдени орта, тілдік тұлғаның өзара әрекеттесуін ұсынады. (Оразбаева Ф.Ш., 2000. – 208 б.)

Қазақ тіл білімінде тілдік жүйені когнитивтік-мәдени контекстте сабақтастырған ғалым Ж.Манкеева ұлттық тілдегі дүниетанымды мәдени кодпен тікелей байланыста дамытынын көрсетеді. Бұл тілдік оқытуда интеграциялық модельдеудің ғылыми негізін айқындайды. (Манкеева Ж.А., 2008. – 356 б.)

Осы тұжырымдар экспрессивтік стилистиканы пәнаралық синергетикалық модельдеуде ұлттық мәдениетті тануға мүмкіндік береді.

Жүргізілген зерттеу нәтижелерінде қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын студенттерге пәнаралық оқытуда синергетикалық модельдің тиімділігін танытады. Педагогикалық зерттеу нәтижелеріне сүйенсек, синергетикалық модель бірнеше компоненттерден тұрады:

- тілдік білім мазмұны;
- цифрлық білім беру ортасы;
- білім алушының танымдық әрекеті;
- оқытушының педагогикалық қызметі;
- нәтижелік компонент.

Жіктелген компоненттердің өзара ықпалдасуы білім алушылардың экспрессивтік стилистиканы қолдана отырып, пәнаралық байланыстағы тілдік құзыреттілігін қалыптастырады. Мысалы, цифрлық білім беру платформасында берілген мультимедиялық материалдар, мәтіндер, интерактивті тапсырмалар білім алушыларға экспрессивтік құралдарды талдауға жағдай жасайды. Цифрлық білім беру шығармашылық белсенділікті арттырып, мәтінді талдау қабілетін дамытады.

Талданған теориялық мәселелерді қазақ тілі экспрессивтік стилистикасының жасанды интеллект ғылымымен интеграциялануын әдістемелік тұрғыдан зерделесек, төмендегідей тұжырымдармен түйіндеуге болады. Қазіргі педагогикада цифрлық қоғам жағдайы тіл ғылымы

мен ақпараттық технологиялардың өзара ықпалдасуы жаңа ғылыми бағыттардың қалыптасуына негіз болып отыр. Соның бірі қазақ тілінің экспрессивтік стилистикасын жасанды интеллект жүйелерімен байланыстыра зерттеу мәселесі. Қазақ тілінің экспрессивтік стилистикасы – тілдік бірліктердің коннотативтік мағынасын, бейнелілігін және эмоциялық реңкін зерттейтін сала. Ал жасанды интеллект – мәтіндерді автоматты түрде өңдеу, талдау, тану және генерациялау қабілетіне ие технологиялық жүйелер жиынтығы. Бұл екі саланың бірігуі тілдік деректерді оқытудың жаңа сапалық деңгейін білдіреді және жаңа әдістер арқылы зерттеуге мүмкіндік береді.

Тіліміздегі экспрессивтік стилистика көбінесе көркем шығармаларда, публицистикада және ауызша дискурста айқын көрінеді. Экспрессивтік стилистика саласында эпитет, теңеу, метафора, эмоционалды сөздер, интонациялық ерекшеліктер мен бағалауыштық құрылымдар маңызды қызмет атқарады. Бұл құбылыстар дәстүрлі лингвистикада сапалық талдау әдістері арқылы зерттеліп келді. Ал жасанды интеллект осы үдерісті сандық және алгоритмдік деңгейде қарастыруға жол ашады. Мәселен, үлкен мәтіндік корпустарды машиналық оқыту модельдерінің көмегімен талдау экспрессивтік бірліктердің жиілігін, контекстік қолданысын және стилистикалық қызметін автоматты түрде анықтай алады.

Жасанды интеллект жүйелері қазақ тіліндегі мәтіндердің стилистикалық ерекшеліктерін тану арқылы авторлық стильді анықтау, мәтіннің эмоциялық реңкін бағалау немесе автоматты мәтін генерациясында стилистикалық әсерді сақтау сияқты міндеттерді атқара алады. Мұндай зерттеулер қазақ тілінің прагматикалық және экспрессивтік қабаттарын сандық модельдер арқылы сипаттауға негіз болады. Сондай-ақ нейрондық тілдік модельдер мәтіннің эмоционалды, бағалауыштық мазмұнын немесе экспрессивтік құрылымдарын талдай отырып, қазақ тілінің стилистикалық жүйесін ғылыми тұрғыдан сипаттай алады.

Жасанды интеллектінің тағы бір маңызды қырын педагогикалық жүйеде қарастырсақ, ұлттық тілді оқытуда цифрлық ресурстарды қалыптастыру көзделіп отыр. Экспрессивтік стилистикаға қатысты деректерді анықтау, стилистикалық белгілер бойынша мәтін құрау және оларды алгоритмдік талдауға бейімдеу тіліміздің цифрлық лингвистикасын дамытуға ықпал етеді. Екі ғылым саласын ұштастыру нәтижесінде қазақ тіліндегі эмоциялық-экспрессивтік құрылымдардың дерекқоры жасалып, ол жасанды интеллект жүйелерін оқытуда маңызды ресурсқа айналады. Қазақ тілі экспрессивтік стилистикасының жасанды интеллект ғылымымен консолидациялануы лингвистика мен цифрлық технологиялардың жүйесін қалыптастырады.

Қазақ тілі экспрессивтік стилистикасы мен жасанды интеллектінің тоғысуы – тілді цифрлық кеңістікте сақтаудың кепілі. Бұл процесс тек қана технологиялық жетістік емес, сонымен қатар ұлттық тіл мен таным кодтарын технология тіліне аудару. Келешекте жасанды интелект қазақ тіліндегі «сөз астарын» түсінетін деңгейге жеткенде, нағыз интеграциялық синергетикалық модель жүзеге асуы мүмкін. Синергетикалық модельдің парадигмасын төмендегі кестеде ұсынуға болады:

Кесте 1 – Синергетикалық модель

№	Компоненттері	Мазмұны	Пәнаралық байланысы	Қолдану құралдары	Нәтижесі
1	Мақсаттылық компонент	Экспрессивтік стилистиканың интеграция арқылы меңгертілуі, коммуникативтік құзыреттіліктің қалыптасуы	Лингвистика мен педагогика	Оқу бағдарламасы, мақсат қою	Тиімді сөйлеу дағдысы
2	Мазмұндық компоненті	Экспрессивтік құралдар тілдік бірліктер, эпитет, метафора, интонация.	Әдебиет және психология, мәдениеттану	Мәтіндер мен көркем әдебиет	Тіл ғылымы бойынша білімнің тереңдеуі
3	Үдерістік компоненті	Оқыту әдістері: анализ, синтез және интерпретация	Педагогика мен психология	Тапсырмалар мен тренингтер	Танымдық белсенділік

4	Технологиялық компоненті	Цифрлық оқыту, мультимедиа және онлайн платформалар	IT, цифрлық білім беру	LMS, видео, аудио, интерактив	Цифрлық сауаттылық
5	Синергетикалық механизмі	Пәнаралық интеграция арқылы жаңа мазмұндық сапа қалыптастыру	Барлық салалар	Интеграциялық сабақ, жобалық жұмыс	Креативті ойлау
6	Принциптері	Ашықтық, өзін-өзі ұйымдастыру, көпденгейлілік, интеграция	Синергетиканың тілдегі көрінісі	Жүйелі талдау	Білімнің жүйелі қалыптасуы
7	Нәтижелік компоненті	Экспрессивтік, әсерлі, сауатты сөйлеу	Коммуникация теориясы	Бағалау, рефлексия	Коммуникативтік құзыреттілік

Қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын пәнаралық оқытуды синергетикалық модельдеудің жасанды интеллектімен интеграциялануындағы тапсырма түрінде төмендегідей жүйелеуге болады. Мысалы, оқу үрдісінде білім алушыларға экспрессивтік стилистиканың интеграциялық байланысын «Жасанды интеллект жалғыздыққа әкеле ме?» (Б.Қайрат) тақырыбындағы мәтінді қолдана отырып, пәнаралық консолидациядағы келесі тапсырмалармен ұсынуға болады:

1-тапсырма: Мәтіндегі ЖИ мүмкіндіктерін сипаттайтын бейтарап сөздерді экспрессивтік, бояуы қанық баламалармен алмастырыңыз.

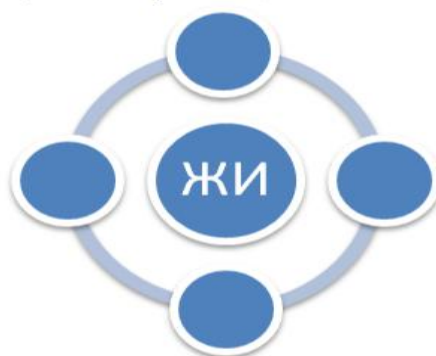
Бейтарап сөз	Экспрессивтік балама (Бейнелі сөз)
Алгоритм	
Жылдам жұмыс істейді	
Ақпарат жинау	
Ажырамас бөлігі	

2-тапсырма: ЖИ-дің даму тарихын мәтін бойынша хронологиялық ретпен орналастырып, әр кезеңге «үміт» немесе «таңданыс» реңкіндегі эпитет қосыңыз.

1950 жж. Алғашқы қадамдар → 1960 жж. ... → 1975 ж. ... → Қазіргі уақыт ...

3-тапсырма: Мәтіндегі баланың оқуы мен нейро желінің үйренуі туралы үзіндіні негізге алып, «Уақыт – алтын, алгоритм – тұлпар» тақырыбына қысқаша (3-4 сөйлем) экспрессивтік сипатта салыстыру мәтінін жазыңыз.

4-тапсырма: Жасанды интеллектінің күнделікті қызметтерін адамның қасиеттерімен байланыстырып (кейіптеп) класстер жасаңыз.

5-тапсырма: Мәтіндегі ЖИ мүмкіндіктерінің өсуін (тану – аудару – диагностика – ChatGPT) пайдаланып, алгоритмдердің құдіретін көрсететін өспелі грациялы бір сөйлем құрастырыңыз.

Жалпы алғанда цифрлық технологиялар, синергетикалық әдісте интеграциялық оқыту парадигмасын қазақ тілі экспрессивтік стилистикасымен кіріктіре оқытудың тиімділігін көрсетті.

Бұл талдаудағы тұжырымдар қазақ тілін оқытудың интеграциялық парадигмасын тіл білімінің теориялық негіздері мен сабақтастырып, цифрлық технологияларды қарқынды қолдануды, жаңа әдістемелік модельдерді қалыптастырудың тиімділігін көрсетеді.

Қорытынды. Зерттеу нәтижесінде цифрлық білім беру технологиялары негізінде студенттерге қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын интеграциялық оқытудың ғылыми-әдіснамалық негіздері айқындалды. Экспрессивтік стилистиканы пәнаралық байланыста оқыту тілдік білімді лингвистика, педагогика, әдебиеттану, мәдениеттану, психология және цифрлық технологиялармен сабақтастыра қарастыруға мүмкіндік береді. Бұл бағыт білім алушылардың мәтінді талдау, тілдік бірліктердің эмоциялық-экспрессивтік және прагматикалық қызметін түсіну, сондай-ақ оларды нақты коммуникативтік жағдаяттарда қолдану дағдыларын дамытуға негіз болады.

Зерттеу барысында қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын цифрлық ортада меңгертудің тиімділігі мультимедиялық ресурстарды, интерактивті тапсырмаларды, цифрлық платформаларды және жасанды интеллект құралдарын мақсатты қолданумен байланысты екені анықталды. Мұндай құралдар экспрессивтік тілдік бірліктерді визуализациялауға, мәтіндік талдауды интерактивті түрде ұйымдастыруға, білім алушылардың танымдық белсенділігін арттыруға және оқу үдерісін жеке білім траекториясына бейімдеуге мүмкіндік береді.

Ұсынылған синергетикалық модель қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын интеграциялық оқытудың мазмұндық, әдістемелік және технологиялық негіздерін жүйелеуге бағытталды. Модельдің құрылымдық компоненттері білім алушының тілдік, коммуникативтік және цифрлық құзыреттерін кешенді дамытуға жағдай жасайды. Сонымен қатар бұл модель педагогтің оқу үдерісін ұйымдастырушы, бағыттаушы және цифрлық білім беру ортасын тиімді пайдаланушы ретіндегі қызметін нақтылауға мүмкіндік береді.

Зерттеу нәтижесі бойынша төмендегідей қорытындылар жасалды:

- Қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын оқытуда цифрлық білім беру технологияларын қолдану тілдік білім мазмұнын жаңартудың маңызды бағыты ретінде анықталды.

- Экспрессивтік стилистиканы пәнаралық байланыста оқыту білім алушылардың тілдік құбылыстарды кешенді қабылдауына, мәтіннің көркемдік және прагматикалық ерекшеліктерін терең түсінуіне ықпал ететіні негізделді.

- Цифрлық платформалар, мультимедиялық ресурстар, интерактивті тапсырмалар және жасанды интеллект құралдары экспрессивтік стилистиканы меңгертудің әдістемелік мүмкіндіктерін кеңейтетіні айқындалды.

- Қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын интеграциялық оқытуға арналған синергетикалық модель әзірленіп, оның құрылымдық компоненттері мен педагогикалық мүмкіндіктері сипатталды.

- Ұсынылған модельді қазақ тілін оқыту тәжірибесінде қолдану білім алушылардың коммуникативтік құзыреттілігін дамытуға, пәнаралық байланысты күшейтуге және цифрлық білім беру ортасында тілдік білімді тиімді меңгертуге негіз бола алады.

Қаржыландыру туралы ақпарат. Ұсынылып отырған зерттеу мақаласы Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитеті ІРН АР 23489363 «Цифрлық технология: қазақ тілі экспрессивтік стилистикасын пәнаралық консолидациялау және интеграциялық оқытуды синергетикалық модельдеудің web-платформасы» атты тақырыптың негізінде орындалып отыр.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

Балақаев М., Жанпейісов Е., Томанов М., Манасбаев Б. (1974). Қазақ тілінің стилистикасы. – Алматы: Ғылым, 240 б.

Берман Н.Д. (2017). К вопросу о цифровой грамотности // Современные исследования социальных проблем. – Том 8. - №6-2. – с. 35-38.

Беспалько В.П. (1989). Слагаемые педагогической технологии. – Москва: Педагогика.

Буданов В.И. (2008). Методология синергетики в постнеклассической науке и образовании. – Москва: ЛКИ, 240 с.

Бузаубакова К.Д., Амирова А.С., Маковецкая А.А. (2022). Цифрлы педагогика. [Электрондық ресурс]: Оқулық. – Тараз, 314 б.

Блум, Б. (1956). Таксономия образовательных целей: сфера познания / Б. Блум. – Нью Йорк : Лонгманс.

Б.Қайрат [Электрондық ресурс] // <https://aikyn.kz/262782/zhasandy-intellekt-zhalg-yzdyk-k-a-kele-me>

- Выготский, Л.С. (1999). *Мышление и речь*. – Изд. 5-е, испр. – М.: Лабиринт, 352с.
- Дьюи, Дж. (2000). *Демократия и образование*: пер. с англ. / Дж. Дьюи. – М.: Педагогика-Пресс, 384 с.
- Коменский, Я. А. (1982). *Великая дидактика*. – М.: Педагогика, Т. 1. – С. 242–476.
- Mayer R. E. (2009). *Multimedia Learning*. – Cambridge: Cambridge University Press, – 314p.
- Манкеева Ж.А. (2008). *Қазақ тіліндегі этномәдени атаулардың танымдық негіздері*. – Алматы: Ғылым, 356 б.
- Оразбаева Ф.Ш. (2000). *Тілдік қатынас: теориясы мен әдістемесі*. – Алматы: РБК
- Полат Е.С. (2010). *Новые педагогические и информационные технологии в системе образования*. – Москва: Академия, 272 с.
- Словарь иностранных слов. 15-е изд., испр. М.: Рус. яз., 1988. 608с
- Сыздық Р. (2005). *Сөз құдіреті*. – Алматы: Санат, 272 б.б.
- Хакен Г. (1985). *Синергетика: иерархия неустойчивостей в самоорганизующихся системах*. – Москва: Мир, 419 с.

References:

- Balaqayev, M., Zhanpeisov, E., Tomanov, M., Manasbayev, B. (1974). *Stylistics of the Kazakh Language*. – Almaty: Gylm, 240 p.
- Berman, N.D. (2017). *On the Issue of Digital Literacy // Modern Studies of Social Problems*. Vol. 8. – No. 6-2. – pp. 35–38.
- Bespalko, V.P. (1989). *Components of Pedagogical Technology*. – Moscow: Pedagogy, 1989. – 192 p.
- Budanov, V.I. (2008). *Methodology of Synergetics in Post-Nonclassical Science and Education*. – Moscow: LKI, 240 p.
- Buzaubakova, K.D., Amirova, A.S., Makovetskaya, A.A. (2022). *Digital Pedagogy [Electronic resource]: Textbook*. – Taraz, 314 p.
- Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals*. – New York: Longmans, 207 p.
- Kairat, B. *Artificial Intelligence Leads to Loneliness? [Electronic resource]*. – Available at: <https://aikyn.kz/262782/zhasandy-intellekt-zhalg-yzdyk-k-a--kele-me>
- Vygotsky, L.S. (1999). *Thought and Language*. – Moscow: Labyrinth, 352 p.
- Dewey, J. (2000). *Democracy and Education*. – Moscow: Pedagogika-Press, 2000. – 384 p.
- Comenius, J.A. (1982). *The Great Didactic*. – Moscow: Pedagogika, Vol. 1. – 476 p.
- Mayer, R.E. (2009). *Multimedia Learning*. – Cambridge: Cambridge University Press, 314 p.
- Mankeeva, Zh.A. (2008). *Cognitive Foundations of Ethnocultural Units in the Kazakh Language*. – Almaty: Gylm, 356 p.
- Orazbayeva, F.Sh. (2000). *Language Communication: Theory and Methodology*. – Almaty: RBK, 208 p.
- Polat, E.S. (2010). *New Pedagogical and Information Technologies in the Education System*. – Moscow: Academy, 272 p.
- Dictionary of Foreign Words. 15th ed., revised. – Moscow: Russian Language Publ., 1988. – 608 p.
- Syzdyq R. (2005). *Söz qydireti*. – Almaty: Sanat, 272 b.b.
- Haken, H. (1985). *Synergetics: Hierarchy of Instabilities in Self-Organizing Systems*. – Moscow: Mir, 419 p.

FTAXP 14.35.07

<https://doi.org/10.51889/2959-5762.2026.91.3.008>

Н.Ә.Түнгатова,¹ У.М.Абдиганбарова^{2*}

¹Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті, Қызылорда қ., Қазақстан

²Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ СЫНЫП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ КӘСІБИ СӘЙКЕСТІГІНІҢ ҚАЛЫПТАСУЫН ДЕҢГЕЙЛЕП БАҒАЛАУ

Аңдатпа

Ұсынылып отырған зерттеу жұмысында болашақ бастауыш сынып мұғалімдерінің кәсіби сәйкестігін қалыптастыру тетіктері, соның ішінде білім алушылардың дивергентті, вариативті және креативті-рефлексивті дағдыларын жетілдіру мәселелері зерделенді. Білім беру үдерісінде кәсіби тәжірибені терең пайымдауға жағдай жасайтын және болашақ мамандардың педагогикалық қызметте көпнұсқалы әрі шығармашылық шешімдер қабылдауға дайындығын арттыратын мазмұндық-педагогикалық компоненттерді айқындауға баса назар аударылған.

Анықтаушы эксперимент Қорқыт Ата атындағы Қызылорда университеті мен Қызылорда «Болашақ» университетінің 6В01303 - «Бастауыш оқытудың педагогикасы мен әдістемесі» білім беру бағдарламасы бойынша 112 білім алушылар арасында жүргізілді. Эксперименттік топта TIMS шкалаларына, Student Teacher Professional Identity Scale